

ROALD DAHL

Woordenboek

Van **aaien** tot **zwoevig**, een écht woordenboek
met **gewone** en **buitengebruikelijke** woorden

ROALD
DAHL

Met tekeningen van Quentin Blake

Roald Dahl
Woordenboek

Van aaien tot zwoevig, een écht woordenboek
met gewone en buitengebruikelijke woorden

tekst van
DAHL

Tekeningen van
QUENTIN BLAKE

Samengesteld door
SUSAN RENNIE

Bewerkt door
HEIDI AALBRECHT EN PYTER WAGENAAR

van Dale

Utrecht/Antwerpen

© 2016 Van Dale Uitgevers

De merknaam *Van Dale* is voor alle publicaties van Van Dale Uitgevers als merknaam beschermd.

Voor eventuele overname van gedeelten uit deze publicatie is schriftelijke toestemming van de uitgever noodzakelijk. In deze uitgave zijn enkele kenmerken aangebracht die het ongeoorloofd kopiëren van (een deel van) deze uitgave kunnen aantonen.

Roald Dahl Woordenboek

eerste editie
eerste oplage, 2016

ISBN 978 94 6077 310 5
NUR 222

"Oxford Roald Dahl Dictionary" was originally published in England in 2016. This edition is published by arrangement with Oxford University Press.

"Oxford Roald Dahl Dictionary" verscheen oorspronkelijk in England in 2016. Deze Nederlandse editie verschijnt met toestemming van Oxford University Press.

Original text by Roald Dahl © 2016 Roald Dahl Nominee Limited
Compilation and additional material © 2016 Oxford University Press
Illustrations copyright © 2016 Quentin Blake
Chief editor and lexicographer Dr Susan Rennie

Bewerking voor het Nederlands: Heidi Aalbrecht en Pyter Wagenaar

Redactionele ondersteuning: Marjan Arts, Teddy Broersma en Kim Hagedoorn

Vertaling voorbeeldzinnen en Dahl-woorden: Huberte Vriesendorp, Harriët Freezer en Ef Leonard

Omslagontwerp: Sander Pinkse Boekproductie

Vormgeving: Pre Press Media Groep

Correspondentieadres
redactie@vandale.nl

www.vandale.nl / www.vandale.be

Illustratieverantwoording: gebruikt met toestemming van Penguin Books Ltd.
b = boven l = links r = rechts o = onder

Voorkant omslag: THE BFG (Jonathan Cape, 1982) Illustrations copyright © Quentin Blake 1982; **ESIO TROT** (Jonathan Cape 1990) Illustrations copyright © Quentin Blake 1990; **THE GIRAFFE AND THE PELLY AND ME** (Jonathan Cape, 1985) Illustrations copyright © Quentin Blake 1992; **MATILDA** (Jonathan Cape, 1988) Illustrations copyright © Quentin Blake 1988. **THE ENORMOUS CROCODILE** (Jonathan Cape, 1978) Illustrations copyright © Quentin Blake 1978, 2000, 2010; **CHARLIE AND THE CHOCOLATE FACTORY** (Alfred A. Knopf, Inc., 1964) Illustrations copyright © Quentin Blake 1995.

Achterkant omslag: THE GIRAFFE AND THE PELLY AND ME (Jonathan Cape, 1985) Illustrations copyright © Quentin Blake 1992; **THE ENORMOUS CROCODILE** (Jonathan Cape, 1978) Illustrations copyright © Quentin Blake 1978, 2000, 2010; **CHARLIE AND THE CHOCOLATE FACTORY** (Alfred A. Knopf, Inc., 1964) Illustrations copyright © Quentin Blake 1995; **THE MAGIC FINGER** (Harper & Row 1966) Illustrations copyright © Quentin Blake 1995. **ESIO TROT** (Jonathan Cape 1990) Illustrations copyright © Quentin Blake 1990; **GEORGE'S MARVELLOUS MEDICINE** (Jonathan Cape, 1981) Illustrations copyright © Quentin Blake 1981.

Flappen: Portretillustraties copyright © Quentin Blake 2016. **CHARLIE AND THE CHOCOLATE FACTORY** (Alfred A. Knopf, Inc., 1964) Illustrations copyright © Quentin Blake 1995. **FANTASTIC MR FOX** (George Allen & Unwin 1970) Illustrations copyright © Quentin Blake 1996.

Binnenwerk: THE TWITS (Jonathan Cape, 1980) Illustrations copyright © Quentin Blake 1980. Alfabet op pagina: 4; 5; 6; 7; 11; 30; 62; 104; 150; 153; 158; 179; 193; 220; 250; 270. 12; 14 r; 20; 21; 23 r o; 34 r o; 37; 44; 54; 73 r; 80; 85 l b; 95 l; 97 beide; 113; 120; 123; 125 r; 126; 127 r; 131; 132; 134; 141 b; 149 r; 159; 165 r; 171 r; 176; 183; 191 l b; 193; 221; 236 r; 246 l; 260 l; 273 l o; 280 l; 288.

Schutbladen: THE ENORMOUS CROCODILE (Jonathan Cape, 1978) Illustrations copyright © Quentin Blake 1978, 2000, 2010; **THE GIRAFFE AND THE PELLY AND ME** (Jonathan Cape, 1985) Illustrations copyright © Quentin Blake 1992.

DANNY CHAMPION OF THE WORLD (Jonathan Cape, 1975) Illustrations copyright © Quentin Blake 1994. 40 beide; 46; 59 r o; 79 l o; 122 r; 140 b; 242 o; 248; 255; 258; 275.

THE BFG (Jonathan Cape, 1982) Illustrations copyright © Quentin Blake 1982. 7; 15 l, r midden; 19; 28; 34 r b; 48 l; 50 l b; 58; 61 r b; 61 l; 64 l; 70 r; 71 o; 77; 79 l b; 82; 84; 88 o; 91; 94; 109 l; 114 l; 119 o; 135 r; 137 r; 141 o; 142; 144 r; 146; 168; 170; 178 r b; 180 alle; 198 l o; 201; 206 o; 209 r o; 215 l; 216; 228; 239 b; 241; 247; 249; 263; 265 r; 268; 273 r; 276; 277 b; 285.

CHARLIE AND THE CHOCOLATE FACTORY (Alfred A. Knopf, Inc., 1964) Illustrations copyright © Quentin Blake 1995. 5; 15 r o; 23 r b; 34 l; 35 l; 38; 39 l o; r; 50 l o; 56; 60; 78; 79 r; 83 l; 86 r; 93 r; 95 r; 101 o; 103 o; 118 r; 119 b; 121; 133 r b; 140 o; 147; 148 r; 157 beide; 160 l; 162; 181 l; 185 o; 185; 189 l; 192; 194 b; 197 r o; 202 r; 207 beide; 214 b; 223; 230; 233 o; 234 o; 236 l; 238; 242 b; 243; 244 b; 246 r; 254; 256; 265 l b; 272; 278; 281 o; 283 o.

CHARLIE AND THE GREAT GLASS ELEVATOR (Alfred A. Knopf, Inc., 1972) Illustrations copyright © Quentin Blake, 1995. 16; 17 o; 18 o; 49; 61 r o; 71 b; 73 l; 116; 167 l; 181 r; 197 r b; 210; 218; 224 l; 226 o; 265 l o; 279.

MATILDA (Jonathan Cape, 1988) Illustrations copyright © Quentin Blake 1988. 1; 8; 14 l; 17 b; 25 beide; 30 l; 32 l; 33; 36; 39 l b; 53; 55 r; 57 beide; 66 o; 83 r; 85 r; 92; 96 o; 108; 118 l; 130 r; 139; 143 r; 148 l; 167 r; 171 l; 178 l; 187; 198 r; 199 o; 202 l b; 224 r; 233 b; 257 l; 277 o.

GEORGE'S MARVELLOUS MEDICINE (Jonathan Cape, 1981) Illustrations copyright © Quentin Blake 1981. 7; 32 r; 41 beide; 48 r; 66 b; 103 b; 106; 110 o; 122 l; 135 l; 144 l; 149 l; 178 r o; 196 l b; 209 b, l o; 231 r; 251.

THE MAGIC FINGER (Harper & Row 1966) Illustrations copyright © Quentin Blake 1995. 65; 125 l; 154 l o; 195; 237 l; 257 r b.

ESIO TROT (Jonathan Cape, 1990) Illustrations copyright © Quentin Blake 1990. Alfabet op pagina: 91; 240. 62; 96 b; 99 alle; 102; 112 beide; 133 r o; 169 r; 186 l; 203 l; 205; 208; 212; 239 o; 260 r o; 267; 269; 283 b.

THE ENORMOUS CROCODILE (Jonathan Cape, 1978) Illustrations copyright © Quentin Blake 1978, 2000, 2010. 5; 81 l; 88 r b; 152 b; 155; 186 r; 188; 191 l o; 194 o; 202 l o; 211 beide; 217; 273 l b; 284 l.

THE WITCHES (Jonathan Cape, 1983) Illustrations copyright © Quentin Blake 1983. Alfabet op pagina: 4; 6; 53; 136; 184. 10; 35 r b; 63 beide; 67; 68; 76; 81 r; 87; 90; 100 r; 104 o; 114 r; 143 l b; 151 b; 154 b, r o; 164; 175; 196 l o, r o; 203 r; 209 midden; 227; 244 o; 245; 253.

FANTASTIC MR FOX (George Allen & Unwin 1970) Illustrations copyright © Quentin Blake 1996. 15 r b; 30 r; 31; 59 l o, r b; 69; 104 b; 109 r; 128 r; 138 beide; 166 b; 215 r; 222; 231 l; 261 b; 266; 284 r.

JAMES AND THE GIANT PEACH (Alfred A Knopf, Inc., 1961) Illustrations copyright © Quentin Blake, 1995. Alfabet op pagina: 115. 11; 18 b; 22; 23 l; 47; 51; 52; 85 l o; 86 l; 88 l b; 101 b; 127 l; 133 l; 137 l; 143 l o; 151 o; 152 o; 156 r; 166 o; 179; 182; 189 r o; 196 r b; 198 l b; 199 b; 219 alle; 226 b; 237 r; 259; 261 o; 264; 274; 280 r; 281 b; 282 beide; 287.

THE GIRAFFE AND THE PELLY AND ME (Jonathan Cape, 1985) Illustrations copyright © Quentin Blake 1992. 9; 27; 35 r o; 55 l; 64 r; 70 l; 93 l; 100 l; 107; 110 b; 111; 117; 128 l; 130 l; 156; 169 l; 173; 177; 189 r b; 190; 191 r; 206 b; 213; 214 o; 234 b; 257 r o; 260 r b; 262; 286.

SIJAKEN EN DE GROTE GLAZEN LIFT (De Fontein, 1974) Copyright illustraties (c) Quentin Blake 1997. 165 l.

We hebben geprobeerd alle rechthebbenden te achterhalen. Als dat niet is gelukt of als er fouten zijn, dan zullen we die met plezier verbeteren bij de eerste de beste gelegenheid.

HALLO, GELUKKIGE LEZER VAN DIT WOORDENBOEK!

Dit is niet zomaar een woordenboek. Maar je verwacht toch ook niet dat een Roald Dahl Woordenboek alledaags gewoon zal zijn, of wel? Veel woordenboeken zullen je vertellen wat een **krokodil** is of hoe je **ballon** moet spellen. Maar ze leggen niet uit wat het verschil is tussen een **gloeigoeie** en een **trollenklopper**.

En ze zeggen ook niet waarvoor heksen de eieren van **knorvogels** nodig hebben of wat de vorm van een **Drocht** is (die is trouwens **ovaal**).

Ook vertellen ze niet waarom een **biefsteekmug** biefsteekmug wordt genoemd. Al die dingen doet dit woordenboek wel. Soms zul je een betekenis zelfs **nerovetsrethca** moeten lezen of **dox u,z do!**

ALLEEN ECHT INTERESSANTE WOORDEN mochten in dit woordenboek staan. Dus staan alle woorden erin die Roald Dahl heeft verzonnen (en waarvoor vertaalster Huberte Vriesendorp een Nederlands woord bedacht). Bijvoorbeeld **miskwakkeld** en **zozymen**. En ook **flitspopper** en **flitswinkel**, zodat je die twee uit elkaar kunt houden. Maar dat is niet alles. Ook vind je alle namen van personen en andere schepsels die je tegenkomt in de verhalen van Roald Dahl, en woorden waaraan je hen kunt herkennen. Bijvoorbeeld:

chocolatier (dat is iets anders dan een chocoladedier) en **baardaap**. Verder staan in dit boek woorden die een belangrijke rol spelen in Roald Dahls wereld. Je kijkt er dus vast niet gek van op dat **lift** en **perzik** erin staan, maar weet je ook waarom je **wekker** en **antivries** in dit woordenboek kunt vinden?

Tot slot: er staan ook woorden in die gewoon leuk zijn, bijvoorbeeld **aaïen**. Want net als verhalen moeten woordenboeken een goed begin hebben.

Susan Rennie
SAMENSTELLER EN LEXICOGRAAF

Heidi Aalbrecht

Pyter Wagenaar
BEWERKERS EN LEXICOGRAFEN

Ee

juffrouw Engel

eend eksterroog enkelt

Enkland eureka evenwijdig

echoën (echode, heeft geëchod)

Als een geluid echoot, weerkaatst het tegen iets, bijvoorbeeld een muur, en hoor je het nog een keer. 'ZOENK-ZOENK-ZOENK-ZOENK-ZOENK!' blafte hij. Het geluid echode rond en rond de hal van het ruimt hotel. Het echode de hele wereld rond. – SJAKIE EN DE GROTE GLAZEN LIFT

echt

Iets wat echt is, is waar. Het is niet verzonnen. Een echte heks in een heks die in de echte wereld leeft, en niet in sprookjes. En daardoor is ze VEEL ENGER. Een ECHTE HEKS haat kinderen, met een roodgloeiende helse haat, die roodgloeiender en helser is dan welke andere haat jij ook zou kunnen bedenken. – DE HEKSEN

de **echtgenoot** (twee echtgenoten), vrouw:

echtgenote (twee echtgenotes)

Iemand die getrouwd is, heeft een echtgenoot.

De vrouwen van de Wolkenmannen stonden over kleine kachels gebogen met koekenpannen in hun handen, waar ze sneeuwballen in bakten voor het avondeten van hun echtgenoten. – DE REUZENPERZIK

de **eekhoorn** (twee eekhoorns)

Een eekhoorn is een bruin knaagdier met een pluimstaart. Eekhoorns leven in bomen en eten noten. Willie Wonka houdt honderden eekhoorns in zijn fabriek om noten te kraken.

Op de tafel lagen bergen en bergen walnoten en de eekhoorns werkten als dollen en kraakten met enorme snelheid de ene noot na de andere. – SJAKIE EN DE CHOCOLADEFABRIEK

de **eend** (twee eenden)

Een eend is een watervogel met een platte snavel. De familie Kreitjes schiet eenden, tot de eenden op een dag de rollen omdraaien (dankzij een zekere tovervinger).

'Nee! Nee! Nee!' riepen meneer en mevrouw Kreitjes tegelijk. 'Niet schieten!' (...) 'Waarom niet?' vroeg een van de eenden. (...) 'Jullie schieten ook altijd op ons.'

– DE TOVERVINGER

de **eenhoorn** (twee eenhoorns)

Een eenhoorn is een ontembaar paard met een lange, puntige hoorn op zijn voorhoofd. Eenhoorns bestaan alleen in verhalen. Een likdoorn van de teen van een eenhoorn is een ingrediënt van Wonka-Vite.

Voeg nu de volgende ingrediënten toe, precies in de gegeven volgorde (...) DE SNAVEL VAN EEN ROODBORSTIGE WILBATROS/ EEN LIKDOORN VAN DE TEEN VAN EEN EENHOORN.

– SJAKIE EN DE GROTE GLAZEN LIFT

eenvoudig

Eenvoudig is: niet moeilijk. Het tegenovergestelde is ingewikkeld.

'Een eenvoudige rekensommetje,' zei meneer Wonka. 'Trek tachtig af van achtenzeventig en wat krijg je dan?' 'Min twee!' zei Sjakie. – SJAKIE EN DE GROTE GLAZEN LIFT

eenzaam

1 Iemand die eenzaam is, zoals meneer Hoppe, voelt zich onprettig of verdrietig omdat hij of zij alleen is. Meneer Hoppe woonde (...) alleen. Hij was altijd een eenzame man geweest en na zijn pensioen was hij eenzamer dan ooit. – IEORG IDUR

2 Eenzaam is: stil, verlaten

'Ik zie jullie ook nok niet (...) over de eenzame haide dwalen met een keweer om krobbelekwaren te skieten.'

– DE HEKSEN

eerbaar

Een eerbare persoon of reus gedraagt zich goed en respectvol. De GVR is de enige eerbare reus in Reuzenland. Alle andere reuzen gedragen zich slecht, dus die zijn eerloos.

De GVR stak fier zijn kin in de lucht. 'Ik is een zeer eerbare reus,' zei hij. 'Ik gaat nog liever akelijke snoskommers kauen, dan dingen van andere mensen wegatsen.'

– DE GVR

eerlijk

Je bent eerlijk als je de waarheid spreekt en als je anderen niet bedriegt. Het tegenovergestelde is oneerlijk.

'Er zijn twaalf pillen. Dat is zes voor mij en drie voor ieder van jullie twee!' 'Hé! Dat is niet eerlijk!' gilte opoe Jakoba.

'Dat is vier voor ieder van ons!' – SJAKIE EN DE GROTE GLAZEN LIFT

a

b

c

d

VERWAARD!

e

f

g

h

i

j

k

l

m

n

o

p

q

r

s

t

u

v

w

x

y

z

A
B
C
D
E
F
G
H
I
J
K
L
M
N
O
P
Q
R
S
T
U
V
W
X
Y
Z

eetbaar

Als iets eetbaar is, kun je het eten zonder ziek te worden. *Sjakie keek opnieuw uit over de grote chocoladekamer (...) waar alles eetbaar was: de bomen, de bladeren, het gras, de steentjes en zelfs de rotsen.* – SJAKIE EN DE GROTE GLAZEN LIFT

Husselen met woorden

Je kunt *-baar* achter een werkwoord zetten om er een bijvoeglijk naamwoord van te maken. Dat bijvoeglijk naamwoord betekent dan: 'geschikt voor wat het werkwoord zegt'. Bijvoorbeeld: *eten* betekent 'voedsel in je mond nemen en doorslikken', en *eetbaar* betekent 'geschikt om te eten'. (Je moet dus eerst de *stam* nemen van een werkwoord: (ik) eet.) Probeer het zelf maar eens met een werkwoord, bijvoorbeeld met *frituren*, *knipknappen* of *zwentelen*.

de **eetlust**

Als je eetlust hebt, heb je zin in eten. *'Hoeveel jongens en meisjes zullen ze vannacht opeten?' 'Heel wat,' zei de GVR. 'Alleen de Vleeslapeterreus al heeft een allemachtelijke kanjer van een eetlust.'* – DE GVR

de **eeuw** (twee eeuwen)

Een eeuw is een periode van 100 jaar. *'Ze moet driehonderd en zevenentwintig jaar kwijtraken. Daar doet ze vijf minuten en zevenentwintig seconden over! Zie hoe de eeuwen wegvallen!'* – SJAKIE EN DE GROTE GLAZEN LIFT

eeuwigdurend

Eeuwigdurend snoepgoed (zoals Willie Wonka's **waffelvullers**) wordt nooit kleiner, hoe lang en hard je er ook op zuigt of kauwt. *'Eeuwigdurende waffelvullers,' riep meneer Wonka trots. 'Helemaal nieuw. Die vind ik uit voor kinderen die maar heel weinig zakgeld krijgen.'* – SJAKIE EN DE CHOCOLADE-FABRIEK

de **egel** (twee egels)

Een egel is een klein dier met stekels op zijn rug. *'En hoe snel denkt u dat het hartje van een egel tikt?' vroeg Matilda. 'Nou?' vroeg juffrouw Engel en glimlachte opnieuw.* – MATILDA

egoïstisch (je zegt: eegoowjsties)

Egoïstische mensen denken alleen aan zichzelf en niet aan andere mensen. Je kunt ook zeggen: zelfzuchtig. *'Je zorgt wel, dat jij een lekker kopje thee hebt! Maar aan je arme oude grootmoe, daar denk je niet aan! Ik heb altijd wel geweten, wat een egoïstisch mormel je bent!'* – JORIS EN DE GEHEIMZINNIGE TOVERDRANK

WIST JE DAT? *Egoïstisch* komt van een Latijns woord dat 'ik' betekent. Egoïstische mensen denken: ikke, ikke, ikke en de rest kan stikken.

het **ei** (twee eieren)

Kippen en rolmopsvogels (en andere vogels, reptielen, vissen en insecten) leggen eieren, waarin hun kinderen groeien. Een vogelei heeft een ovale vorm, en een dunne, harde schil. Monsterlijke Drochten zijn van nature eivormig. Of andersom gezegd: eieren op onze planeet hebben de vorm van Drochten. *'Die ouwe kip heeft haar laatste ei gelegd!' krijste grootmoe. 'Kippen die in brand gestaan hebben, leggen nooit meer eieren.'* – JORIS EN DE GEHEIMZINNIGE TOVERDRANK

de **eierklopper** (twee eierkloppers)

Met een eierklopper klop of kluts je eieren. De GVR gebruikt een oude eierklopper om dromen te kloppen en te mengen (dus eigenlijk gebruikt hij die als een zozymenklopper). *De GVR (...) haalde er een reusachtige eierklopper uit. Het was er zo een waar je aan moet draaien, en waar dan beneden een heleboel lussen rond gaan draaien.* – DE GVR

eigenaardig

Eigenaardig is: opmerkelijk, raar, vreemd. *Het was een eigenaardig gezicht. Het lijf van de haan was hetzelfde gebleven, maar zijn nek was nu zo'n twee meter lang.* – JORIS EN DE GEHEIMZINNIGE TOVERDRANK

eigenlijk

Eigenlijk is: in het echt, in werkelijkheid. *Eigenlijk had ze die stok alleen maar bij zich om ermee te slaan naar van alles en nog wat, zoals honden, katten en kleine kinderen.* – DE GRIEZELS

de **eik** (twee eiken)

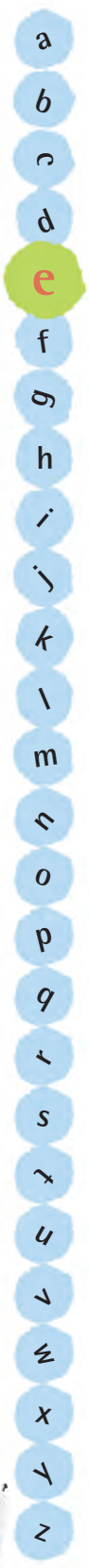
Een eik is een grote boom waaraan eikels groeien. *Een enorme eik overschaduwde het huisje. Zijn massieve, uitwaaiende takken leken het kleine gebouwtje te omarmen en misschien wel af te schermen van de buitenwereld.* – MATILDA

het **eiland** (twee eilanden)

Een eiland is een stuk land dat helemaal door water is omgeven. *Iedere dag gingen we ver de fjord in, op zoek naar weer een ander eiland. Er waren honderden eilandjes waaruit we konden kiezen.* – BOY

het **eind** (twee eindes of eindes)

Als je *het bij het verkeerde eind* hebt, dan heb je ongelijk. *'Ik moet u zeggen (...) dat u het volkomen bij het verkeerde eind hebt als u denkt dat Matilda een stinkbom onder uw bureau heeft gelegd.' 'Ik heb het nooit bij het verkeerde eind!'* – MATILDA

het **eksteroog** (twee eksterogen)

Een eksteroog is een pijnlijk knobbeltje van eelt op een van de tenen. De ouders van Matilda vinden haar zo hinderlijk als een eksteroog. Je kunt ook zeggen: likdoorn.

Het is al erg genoeg als ouders gewone kinderen behandelen alsof het korstjes en eksterogen zijn, maar op de een of andere manier wordt het nog veel erger wanneer het kind buitengewoon is. – MATILDA

WIST JE DAT? Eksteroog heet zo, omdat het knobbeltje op een oog van een vogel lijkt. Maar dat is niet altijd dezelfde vogel. In het Duits heet een eksteroog bijvoorbeeld een kippenoog of kraaienoog, en in het Frans een patrijzenoog.

elastisch

Als iets elastisch is, zoals een Drocht of een jongetje, dan kun je het rekken en strekken als een elastiekje. *'Maar kleine jongens zijn gelukkig uiterst veerkrachtig en elastisch. (...) Dus wat we gaan doen is dit: we doen hem in een speciale machine, die ik heb om de rekbaarheid van kauwgum te testen.'* – SJAKIE EN DE CHOCOLADEFABRIEK

elegant

Elegant is: mooi en stijlvol. *De GVR (...) maakte langzaam een elegante buiging. (...) 'Uwe Majestein,' zei hij. 'Ik is uw nevelige dienaar.' Hij maakte nog een buiging.* – DE GVR

Husselen met woorden

Als de GVR *nevelig* ('mistig') zegt in plaats van *nederig* ('bescheiden'), dan maakt hij een *verhaspeling*: hij haalt twee woorden door elkaar die op elkaar lijken. Bij **husseltaal** vind je hier meer voorbeelden van.

elektrisch

- 1 Een elektrisch apparaat werkt op elektriciteit.
- 2 Elektrische prikkels voelen als kleine schokjes elektriciteit.

Steeds wanneer hij er een snuffje van in zijn neus kreeg, ontploften er zevenklappers in zijn hoofd en liepen er elektrische prikkels achter langs zijn benen. – JORIS EN DE GEHEIMZINNIGE TOVERDRANK

de **elektrische fizzkokkel** (twee **elektrische fizzkokkels**)

Een elektrische fizzkokkel is snoep dat je in de Zoete Inval kunt kopen.

Ik herinner me (...) de elektrische fizzkokkels waarvan al je haren recht overeind gingen staan zodra je er een van in je mond stopte. – DE GIRAFFE, DE PELI EN IK

ZOEK HET OPI! Ander lekkers dat je in de Zoete Inval kunt kopen, zijn **gumglotters** en **reuzenwangdoedels**.

de **elleboog** (twee ellebogen)

Je elleboog zit in het midden van je arm. Het is de plek waar je je arm kunt buigen. Ellebogen zitten op precies de goede plaats om er lekker mee op tafels te leunen (hoewel grote mensen dan soms beginnen te fronsen). *Matilda zat op de tweede rij, ongeveer drie meter van juffrouw Engel af. Ze zette haar ellebogen op het tafeltje en hield haar hoofd in haar handen.* – MATILDA

WIST JE DAT? Elleboog komt van een oud woord *elle*, dat 'onderarm' betekent. Een *el* is ook een oude maat: het is ongeveer de lengte van een onderarm van een volwassene. Het tweede gedeelte, *boog*, is hetzelfde woord als in *pijl* en *boog*: 'iets wat gebogen is'.

ellendig

Ellendig is: heel naar. *Na de sneeuw kwam een ijsskoude storm, die dagen en dagen doorblies zonder een ogenblik te verminderen. O, wat was dat een ellendige kou.* – SJAKIE EN DE CHOCOLADEFABRIEK

de **emmer** (twee emmers)

Een emmer is een bak met een hengsel eraan. Je doet er bijvoorbeeld water in om mee te nemen. Het Ladderloze Glazenwassersbedrijf gebruikt de snavel van de Pelikaan als emmer (dus eigenlijk is het ook het Emmerloze Glazenwassersbedrijf). *'De onderste heft van deze kostelijke snavel van mij is de emmer waarin wij het water voor de ramen meenemen.'* – DE GIRAFFE, DE PELI EN IK

de **energie** (je zegt: eenerzjie)

Als je energie hebt, heb je kracht en zin om dingen te doen (ook zonder dat je Wonka-Vite hebt ingenomen). *Mevrouw Wurmhout (...) scheen van die bingomiddagen lichamelijk en emotioneel zo uitgeput te raken, dat ze nooit genoeg energie over had om het avondeten te koken.* – MATILDA

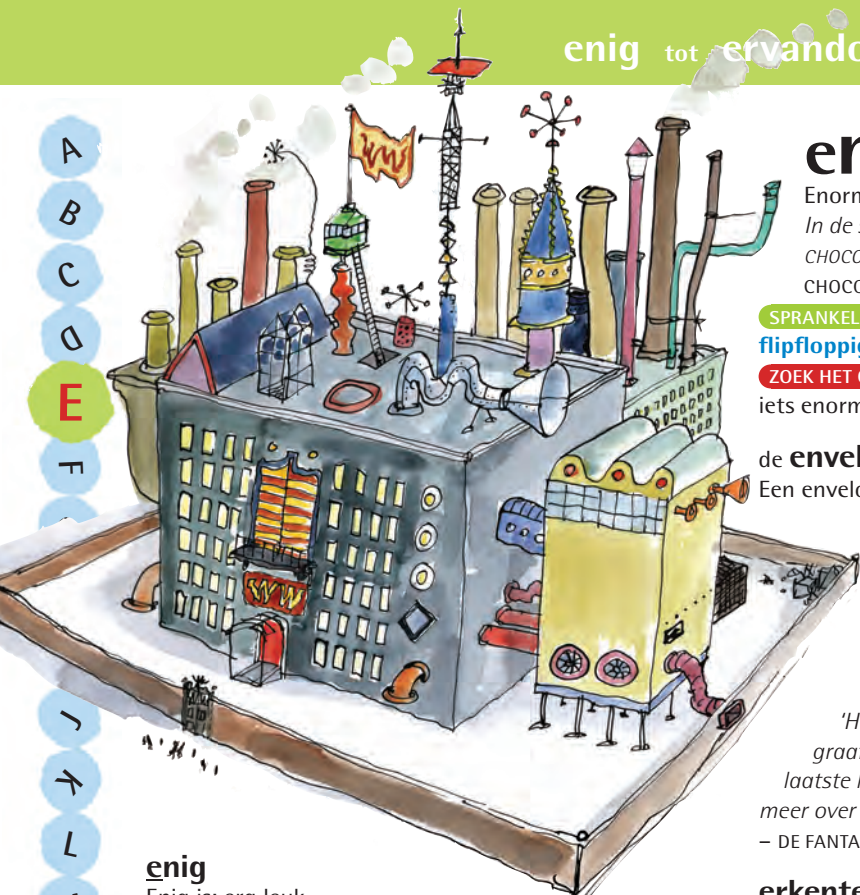
energiek (je zegt: eenerzjiek)

Als je energiek bent, heb je veel energie. Je hebt kracht en zin om dingen te doen, zoals rennen of handen schudden. *De twee volgende kinderen (...) kwamen naar voren om hun kaart te laten zien en hun armen uit het lid te laten pompen door de energieke meneer Wonka.* – SJAKIE EN DE CHOCOLADEFABRIEK

Engel, juffrouw Marij (MATILDA)

Juffrouw Marij Engel is een sympathieke, zachtaardige juf. Ze raakt bevriend met Matilda en merkt dat het slimme meisje buitengewone talenten heeft. Juffrouw Engel woont in een heel klein huisje, waar nauwelijks meubels in passen. Haar naam doet vermoeden dat ze heel lief is, net als een engel.

enorm

Enorm is: heel erg groot.

In de stad, vlak bij Sjakies huis, stond een ENORME CHOCOLADEFABRIEK. Stel je dat eens voor! – SJAKIE EN DE CHOCOLADEFABRIEK

SPRANKELENDE SYNONIEMEN Je kunt ook zeggen: **flipfloppig** of **kolossaal**.

ZOEK HET OP! Kijk bij **groot** voor andere manieren om iets enorms te beschrijven.

de **envelop** of **enveloppe** (twee enveloppen)

Een envelop is een hoesje om een brief heen.

Eén Oempa-Loempa kwam tevoorschijn en rende naar meneer Wonka toe met een reusachtige envelop in zijn handjes. – SJAKIE EN DE GROTE GLAZEN LIFT

het **erf** (twee erven)

Een erf is een terrein rond een boerderij.

'Hela, Meneer Vos!' gilde Bits, die uit zijn graafmachine hing. 'We krijgen je wel!' 'Jij hebt je laatste kippetje gegeten!' gilde Bolus. 'Jij zult nooit meer over mijn erf sluipen!'

– DE FANTASTISCHE MENEER VOS

erkentelijk

Erkentelijk is een deftig woord voor dankbaar.

De Glimworm zorgde voortaan voor het licht van de toorts van het Vrijheidsbeeld en de stad was haar bijzonder erkentelijk voor het feit dat ze nu niet meer ieder jaar zo'n enorme elektriciteitsrekening had te voldoen.

– DE REUZENPERZIK

ernstig

1 Als je ernstig bent, denk je goed over iets na en maak je er geen grapjes over. Je kunt ook zeggen: serieus.

Juffrouw Engel keek eens goed naar het kleine meisje met het donkere haar en het ernstige, ronde gezichtje, dat op de tweede rij zat. – MATILDA

2 Ernstig is: met nare gevolgen.

'Doe niet zo idioot, Shorman!' snauwde de controlekamer. 'Houd je hersens bij mekaar, man. Dit is ernstig!' – SJAKIE EN DE GROTE GLAZEN LIFT

ervandoor

Als iemand *ervandoor gaat*, gaat hij of zij weg. Meestal snel of stiekem, of met iets wat gestolen is.

Ze is ervandoor, zei meneer Dophoed bij zichzelf en hij ging terug om het schoolbestuur ervan op de hoogte te stellen dat het Hoofd van de school was verdwenen.

– MATILDA

SPRANKELENDE SYNONIEMEN Er zijn allerlei grappige manieren om te zeggen dat je ervandoor gaat: *aan de haal gaan, pleite gaan, ertussenuit knippen, hem smeren, je snor drukken.*

enig

Enig is: erg leuk.

Meneer Griezel stond beneden en tuurde omhoog. 'Wat een enig gezicht,' zei hij tegen zichzelf. 'Zo vrolijk, al die ballonnen in de lucht!' – DE GRIEZELS

de **enkel** (twee enkels)

Je enkel zit vlak boven je voet. Met je enkels kun je je voeten ronddraaien.

De lakeien droegen allemaal kniebroeken en ze hadden stuk voor stuk prachtig gevormde kuiten en enkels. (...) Het is het eerste waar ze naar kijken als je komt solliciteren. – DE GVR

enkel

Enkel is hetzelfde als weinig, een paar. Een enkel ding is één ding.

Onder de lakens deed de oude man de beurs open en hield hem ondersteboven. Er viel een enkel muntje uit. 'Dat is mijn geheime schat,' fluisterde hij. – SJAKIE EN DE CHOCOLADEFABRIEK

de **enkelt** (twee **enkelts**)

Een enkelt is bij reuzen het gewricht tussen hun voeten en benen. Een enkelt lijkt erg op de enkel van mensen.

'De giftanden van de gifadder zit nog in mijn!' gilde hij. 'Ik voelt de tanden in mijn enkelt zitten!' – DE GVR

Enkland (DE HEKSEN)

Met Enkland bedoelt de Opperheks Engeland.

Nederland zou ze uitspreken als *Nederrland*, en België als *Belkië*.

ZOEK HET OP! Bij **accent** lees je meer over de opmerkelijke manier waarop de Opperheks praat.

A
B
C
D
E
F
G
H
I
J
K
L
M
N
O
P
Q
R
S
T
U
V
W
X
Y
Z

eten (at, heeft gegeten)

Je eet als je voedsel in je mond stopt, kauwt en doorslikt. Hier zijn wat smakelijke woorden om te omschrijven hoe iemand eet.

GULZIG OF SNEL ETEN: bikken, brassen, bunkeren, hachelen, nasjen, opslokken, schranzen, schrokken, opschrokken, slempen, verorberen, vreten, zwelgen.

• Iemand die gulzig eet, zoals Caspar Slok, is een veelvraat. Je kunt ook zeggen: hij is vraatzuchtig.

Maar Sjakie kon niet ophouden. Hij ging gulzig door met eten. In een halve minuut was het hele ding in zijn keelgat verdwenen.

– SJAKIE EN DE CHOCOLADEFABRIEK

LUIDRUCHTIG ETEN: kauwen, slurpen, smakken, vermalen.

Mevrouw Wurmhout zat op haar eten te kauwen met haar ogen gekluisterd aan de tv-serie op het scherm.

– MATILDA

KLEINE HOEVEELHEDEN ETEN: aanvreten, bijten, happen, knagen, proeven, snaaien.

'Op dit moment,' ging het Lieveheersbeest verder, 'zit onze Duizendpoot, die een paar scheermesscherpe kaken heeft, boven op de perzik aan de steel te knagen.'

– DE REUZENPERZIK

MET SMAAK ETEN: dikkedakken, kanen, oppeuzelen, peuzelen, smikkelen, smullen.

'EET! VREET JE VOL! SMIKKELI SMUL! EET OP, PEUZEL OP, SLOK OP, HAP OP! VOORUIT RUDI, EET OP EN GROEI!' – IEORG IDUR

het etiket (twee etiketten)

Een etiket is een papiertje met lijm op de achterkant. Je kunt er iets op schrijven en het op iets plakken.

'Alle dromen krijgt hun eigen speciale etiket op de fles,' zei de GVR. 'Hoe kant ik anders meteen vinden wat ik nodig heeft, als ik haast heeft?' – DE GVR

eureka (je zegt: uireekaa of eureekaa)

Eureka is een uitroep. Je roept eureka als je iets belangrijks hebt gevonden of ontdekt.

'En ineens heb ik het antwoord. Ik moet zeggen dat ik me precies zo voelde als die andere briljante vent zich moet hebben gevoeld toen hij de penicilline ontdekte. "Eureka!" riep ik. "Ik heb het!"' – MATILDA

WIST JE DAT? De uitroep eureka! komt uit het oude Grieks en betekent 'ik heb het gevonden'. Het verhaal gaat dat de wiskundige Archimedes (die meer dan 2000 jaar geleden leefde) het riep terwijl hij in bad lag en een belangrijke ontdekking deed.

ZOEK HET OP! Meer uitroepen vind je bij uitroep.

de euro (twee euro's)

Een euro is een munt. Hiermee kun je in veel landen in Europa (ook in Nederland en België) betalen.

In een stad pleegde een berucht misdadiger een bankoverval met een buit van tienduizend euro, en kocht diezelfde middag voor het hele bedrag chocoladerepen.

– SJAKIE EN DE CHOCOLADEFABRIEK

even

Even is een korte tijd.

Heel even deed de verschrikkelijke roodgloeiende, rookspuwende rapschranzer het meer koken en roken als een vulkaan, toen doofde het vuur. – DE MINPINS

evenveel

Evenveel is: hetzelfde aantal of dezelfde hoeveelheid. Als iets evenveel kost als iets anders, is het net zo duur.

'Wist jij, Daan, dat het grootbrengen en houden van een enkele fazant tot hij klaar is om doodgeschoten te worden, evenveel kost als honderd broden?' – DAANTJE, DE WERELDKAMPIOEN

het evenwicht

Als je evenwicht bewaart of in evenwicht blijft, blijf je staan en val je niet om. Je kunt ook zeggen: balanceren.

'Ik zat te denken,' zei hij, 'dat als een vogel zijn evenwicht kan bewaren als hij slaapt, dan is er toch geen enkele reden om aan te nemen dat hij door die pillen naar beneden valt.' – DAANTJE, DE WERELDKAMPIOEN

evenwijdig

Evenwijdige lijnen liggen naast elkaar. Ze raken elkaar nergens, want de afstand ertussen is overal gelijk.

De GVR (...) wentelde zijn rechterreuzenoor tot het evenwijdig aan de grond was. Toen zette hij Sofie er voorzichtig op. – DE GVR

het examen (twee examens)

Een examen is een toets waarbij je moet laten zien wat je weet of kunt. Grote mensen testen dan of je wel goed hebt opgelet.

Wat is er eigenlijk zo geweldig aan een jongen te zijn? (...) Jongens moeten naar school. Muizen niet. Muizen hoeven geen examens te doen. – DE HEKSEN

A
B
C
D
E
F
G
H
I
J
K
L
M
N
O
P
Q
R
S
T
U
V
W
X
Y
Z

excentriek

Iemand die excentriek is, gedraagt zich altijd vreemd. Alleen grote mensen kunnen excentriek zijn. *De kerkgangers (...) waren eigenlijk best ingenomen met hun nieuwe excentrieke jonge dominee.* – DE DOMINEE VAN DREUTELEN

het **excuus** (twee excuses)

Een excuus is een goede reden die je aan grote mensen geeft als je niet doet wat ze hebben gevraagd. *Je kreeg straf wanneer ze je betrapten als je uit bed was nadat ze het licht uit hadden gedaan. Zelfs al zei je dat je naar de wc moest, dan nog werd dat niet als excuus geaccepteerd.* – DE GVR

de **experimenteren** (experimenteerde, heeft geëxperimenteerd)

Als je experimenteert, probeer je iets uit. Je test bijvoorbeeld iets om te kijken of het werkt. *'Ik denk dat je wel geraden hebt,' ging meneer Wonka verder, 'wat er met al die Oempa-Loempa's in de testkamer gebeurde toen ik met Wonka-Vite experimenteerde.'* – SJAKIE EN DE GROTE GLAZEN LIFT

de **expert** (twee experts; expert rijmt op erg ver)

Een expert weet heel veel van iets of kan iets heel goed. *De GVR was een expert op het gebied van ramen. Hij had er jarenlang duizenden geopend om dromen in de slaapkamers van kinderen te blazen.* – DE GVR

expres

Expres is: met opzet. *'Ik kan onmogelijk inzien waarom kinderen er zo lang over moeten doen om groot te worden. Volgens mij doen ze het expres.'* – MATILDA

RINKELEND RIJM Probeer eens te rijmen met succes.

Ff

fantabuleus fel flatulentie
flietsoppen fluks fortuin

de **fabel** (twee fabels)

Een fabel is een verzonnen verhaal met dieren die veel op mensen lijken. Je kunt er iets van leren. *Eindelijk, na jaren, heb ik het:/ een stof, geweven in Tibet,/ (...) iets uit een fabel of sprookje misschien./ Zoiets moois hebt u nog nooit gezien!* – RIJMSOEP

de **fabriek** (twee fabrieken)

Een fabriek is een groot gebouw, waarin mensen dingen maken met machines. De meeste fabrieken zijn nogal saai (zoals de tandpastafabriek waar meneer Stevens werkt), maar de chocoladefabriek van Willie Wonka (de grootste fabriek in de wereld) is vanbinnen net zo mooi als het suikerwerk dat hij maakt. *'Dit is het zenuwcentrum van de hele fabriek, het hart van de hele zaak! En zo mooi! Ik sta erop dat al mijn fabriekshallen erg mooi zijn! Ik kan lelijke dingen in fabrieken niet verdragen!'* – SJAKIE EN DE CHOCOLADEFABRIEK

de **familie** (twee families)

Je familie, dat zijn je ouders, je broers en zussen, je grootouders, je ooms en tantes, en je neven en nichten. *De vier open in de kooi waren allemaal uit dezelfde familie. Het waren Huppeldepup, zijn vrouw en hun twee kindertjes.* – DE GRIEZELS

